

Lev Nikolayeviç Tolstoy (1828 – 1910); Zengin bir ailenin çocuğu olarak Yasnaya-Polyana’da doğdu. Çok küçük yaşlarında önce annesini, sonra babasını kaybetti, yakınlarının elinde büyüdü. Öğrenimini tamamlamak için Moskova’ya gitti.

1851’de, sefahât dolu yaşantısına kesinlikle son vermeye kararı aldığı yirmi üç yaşındaydı. Aynı yılın sonbaharında Kafkasya ordusunda subay olan ağabeyi Nikolay’ın yanına giderek bir topçu tugayında subay yâveri olarak göreve başladı. O günlerde Kafkasya’daki savaşları anlatan “*Baskan*” ve “*Orman Kesimi*” öykülerini yazdı. 1854 yılı Ocak ayında asteğmenliğe yükseltildi. Son derece kanlı geçen savaşın izlenimlerini “*Sivastopol Öyküleri*”nde anlattı.

Tolstoy’un Kafkasya ve Kırım’da savaşırken edindiği izlenimler, kendisini savaş ve askerlik üzerine düşünmeye yönlendirdi. Tolstoy, savaşın insanlar için büyük felâketlere neden olan acımasız ve anlamsız özünü, kendisinden önce gelen yazarlardan farklı olarak, tarafsız ve ulusalcı düşüncelerden uzak bir biçimde ortaya koymaya çabaladı. Bu yeni yaklaşımıyla da kendisinden sonra gelen savaş karşıtı yazarlara öncülük etti. Tolstoy’un Rus edebiyatında Lermontov ve Bastujev-Marlinskiy’den sonra, uzun süre unutulmuş “*savaş ve askerlik*” temasına getirdiği yenilik, bu konuyu ilk kez psikolojik ve ahlâksal boyutlarıyla ele almasıdır.

Askerlikten ayrıldıktan sonra Petersburg’da sakin günler yaşadı. Ardından Batı Avrupa ülkelerinde uzun bir gezintiye çıktı. Almanya, Fransa, İsviçre’de dolaştı. Dönüşünde tekrar Yasnaya-Polyana’ya yerleşti. Asalet unvanlarından, lüksten sıkılıyordu. Köyünde öğrenim ve eğitim bakımından yepyeni olduğunu düşündüğü bir okul kurdu. 1862’de huzura kavuştuğuna inandığı günlerde evlendi. Artık düzenli bir hayat yaşayabilecekti. Önemli romanlarından “*Savaş ve Barış*” ile “*Anna Karenina*”yı bu sıralarda yazdı. Karısı eserlerinin yazılması sırasında büyük katkılarda bulundu. Geniş halk yığınlarının, özellikle Rus köylüsünün yoksul, perişan durumu onu çok üzüyordu. Servetinin önemli kısmını köylülere dağıttı, köylüler gibi yaşamaya başladı. Giydiği *kaba saba* elbiseleri kendisi dikiyordu. Ancak eskiden olduğu gibi bıkip usanmadan yazıyordu. Tolstoy ömrünün son yıllarını manevî sıkıntılar içinde geçirdi.

7 Kasım 1910’da 82 yaşındayken ailesini terk etmeye karar verdi, yanına en küçük kızını ve doktorunu da alarak yola çıktı. Birkaç gün sonra Astapovo adlı bir kasabanın tren istasyonunda öldü.

Elinizde bulunan kitapta yer alan bazı makalelerin ilk baskısı Rusya’da değil, zamanın en savaşçı devletlerinden biri olan Almanya’da yayımlandı.

EPOS YAYINLARI-68

L. N. Tolstoy
YURTSEVERLİK,
ASKERLİK ve İTAATSİZLİK ÜZERİNE

Derleyen ve Rusçadan Çeviren
Ö. Aydın Süer

Yayıma Hazırlayan
Ali Bektaş

© Ö. Aydın Süer, 2010
© Epos Yayınları, 2010

Düzeltili:
Rafet Özen

Kapak Tasarımı:
Zet Tanıtım

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
epos

Baskı ve Cilt:
Sözkesen Matbaası (0.312) 395 21 10

Birinci Baskı,
Ankara, 2011
ISBN: 978-975-6790-82-3

EPOS YAYINLARI
GMK Bulvarı 60/20 (06570) Maltepe-Ankara,
Tel.Fax: (0.312) 232 14 70 - 229 98 21
eposyayinlari@eposyayinlari.com
www.eposyayinlari.com

L. N. TOLSTOY
YURTSEVERLİK, ASKERLİK
ve
İTAATSİZLİK ÜZERİNE

Derleyen ve Rusçadan Çeviren:

Ö. Aydın Sürer

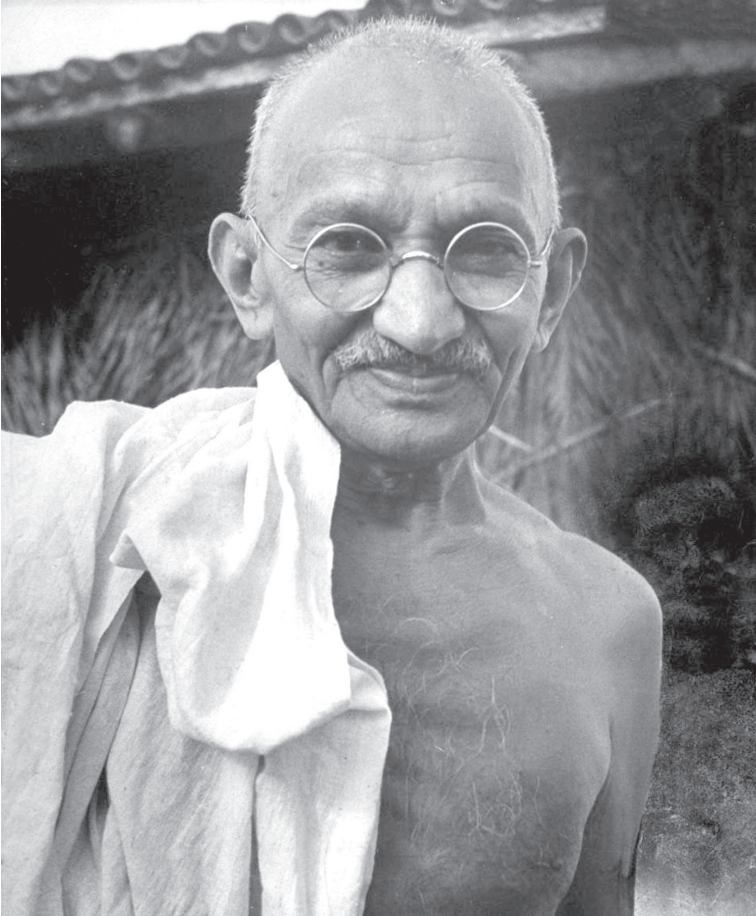
Ö. Aydın Süer (1951 –); AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğretim üyesidir. 1973-89 yılları arasında Rus Dili ve Edebiyatı'nda öğretim üyeliği yapmıştır. Halen Leh Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanıdır. Yayımlanmış eserlerinden bazıları şunlardır; *19. Yüzyıl Rus Edebiyatı Üzerine Yazılar* (Evrensel Yay.), *Pagaruşa* (Doğan Kitap), *Ruşça Konuşma Kılavuzu* (Alkım Yay.).
Çevirilerinden bazıları şunlardır; Maksim Gorki, *Klim Samgin'in Yaşamı* (1, 2, 3, 4 – Evrensel Yay.).

İçindekiler

1. M. GANDHİ'YE İKİ MEKTUP	9
2. DEVRİMCİYE MEKTUP	19
3. YURTSEVERLİK ve YÖNETİM	29
4. KİM SUÇLU	57
5. YURTSEVERLİK Mİ, BARIŞ MI?	63
6. İKİ SAVAŞ	77
7. ÇAR'A ve YARDIMCILARINA SESLENİŞ	85
8. SAVAŞ ve ASKERLİK ÜZERİNE	95
9. ASKERLİK YÖNERGESİ	103
10. ASKERLİK HİZMETİNİ REDDETMEK	109
11. SUBAY TALİMATNAMESİ	113
12. KARTACA YIKILMALIDIR	125
13. BAŞÇAVUŞA MEKTUP	137
14. İSVEÇLİLERE MEKTUP	147

M. GANDHI'YE İKİ MEKTUP

M. GANDHİ'YE İKİ MEKTUP

I¹

Bana son derece memnuniyet veren ilginç mektubunuzu şimdi aldım. Tanrı, Transvaal'deki değerli kardeşlerimize ve emekçilere yardımcı olsun. Yumuşak başlının, acımasız, boyun eğmeye ve sevginin gurur ve zorbalığa karşı verdiği savaş, özellikle de dinsel yasanın dünyevî yasayla en sert çatışması olan askerliği reddetme biçiminde her geçen yıl bizde de giderek belirginleşiyor. Askerliği reddetme, giderek daha sık hale geliyor.

¹ M. Gandhi'nin Londra'dan gönderdiği 1 Ekim 1909 tarihli mektuba yanıt. Bu mektupta Güney Afrika'da Transvaal'daki Hintlilerin ağır yaşam koşulları ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır. Kırk yaşında olan, daha sonra Mahatma (*Büyük Ruh*) olarak adlandırılan Mohandas Gandhi (1869-1947), 1909 yılında Londra'ya gitmiş, oradan Tolstoy'a mektup yazmıştı. Bu mektup 1908 tarihli "*Hintliye Mektup*"a yanittir.

Mektubunda Gandhi Tolstoy'a: "Dünya görüşümü derinden etkileyen yazılarınızı okuma mutluluğuna eriştim" diye yazmaktadır.

Transvaal'deki Hintlilerin durumuna ilişkin olarak Gandhi şöyle yazmaktadır: "Savaş hâlâ sürüyor ve ne zaman sona ereceği bilinmez; ancak bu savaş pasif direnişin olabileceğini ve zorba gücün anlamsız olduğu yerde galip gelmesi gerektiğini kanıtlamıştır. Sizi sayan ve izlemeye çalışan kişilerin sizin zamanınızı almaya hakları olmadığını, Sizi sıkılmaktan kaçınmaları gerektiğini biliyorum. Yine de ben, Sizin hiç tanımadığınız bir kişi, gerçek uğruna ve çözümünü yaşamınızın ana sorunu yaptığınız sorunlar konusundaki tavsiyelerinizi öğrenmek amacıyla, bu mektupla size başvurmaya cüret ediyorum."

Bu mektuba ilişkin olarak Tolstoy, 28 Eylülde V.G. Çertkov'a: "Transvaal Hintlinin mektubu beni duygulandırdı," diye yazmaktadır.

Hintliye Mektup, tarafımdan yazılmıştır.² Çevirisi çok güzel. Krişne hakkındaki başlık size Moskova'dan gönderilecektir.³

Reenkarnasyon⁴ kelimesini çıkartmak istemezdim, çünkü, kânimca reenkarnasyona inanç, asla ruhun ölümsüzlüğüne, Tanrı'nın âdillğine ve sevgisine inanç kadar sağlam olamaz. Yine de nasıl istiyorsanız öyle yapın. Mektubumu Hindu diline çeviriyorum ve onun dağıtılıp yayılmasından yalnızca mutluluk duyarım.

Competition,⁵ yani parasal teşvik, dinsel konularda uygun düşmez. Sizin yayınlama işine⁶ yardımcı olabilirim çok memnun olurum.

Sizi kardeşçe selâmlarım ve sizinle bağ kurduğum için sevinçliyim.

7 Ekim 1909.

² 1908'de Tolstoy'un Trakuat Das'a yazdığı mektup-makaleden söz ediliyor. Gandhi ve dostları makaleyi çevirmek istemişler ve öncelikle Tolstoy'un yazdığını doğrulamak istemişlerdir. Gandhi, makalenin çevirisinin elyazmasını eklemiştir.

³ "Hintliye Mektup" da her başlığa Krişçnı'nın özdeyişleri Tolstoy tarafından Rusça'ya çevrilerek epigraf olarak konmuştur. Gandhi, bu özdeyişlerin nereden alındığını sormuştur Bu özdeyişler, Baba Premenad Bharati, "Shree Krishna. The Lord of Love", New York, 1904. adlı kitaptan alınmıştır.

⁴ Tolstoy'un makalenin sonunda yer alan reenkarnasyon öğretisine ilişkin itirazları nedeniyle, Gandhi, Tolstoy'dan reenkarnasyon'u Tolstoy'un okuyucuyu ikna etmeye çalıştığı öğretiler arasından çıkartmasını rica etmiştir.

⁵ Gandhi, Tolstoy'la "Pasif Direnişin Ahlâksallığı ve Gerçekliği" makalesinde yer alan, toplumsal teşvik konusunun amaca uygunluğu konusundaki görüşlerini paylaşmıştır.

⁶ Tolstoy "Hintliye Mektup"un basımı sırasında Hintçe çeviriye değil, "Pasif Direnişin Ahlâksallığı ve Gerçekliği" makalesinin konusunun oluşturulmasına katılımını kastetmektedir.

II

“*Indian Opinion*” derginizi aldım ve kötülüğe karşı koymayanlar konusunda yazdıklarınızı öğrendiğim için mutluyum. İçimde okuduklarımda bende uyandırdığı düşünceleri size yazmak isteği doğdu.

Yaşadığım sürece, özellikle de ölümün yaklaştığını fark ettiğim şu sıralarda,⁷ kendimce büyük önem taşıdığını varsaydığım duygularımı, özellikle de gerçekte sevgi öğretisinden başka bir şey olmayan, yanlış yorumlara yer vermeyen, kötülüğe karşı koymama olarak adlandırılan eylem konusundaki görüşlerimi başkalarına anlatmak istedim. Sevgi, yani insan ruhunun birliğine olan yönelim ve bundan kaynaklanan etkinlik arzusu, insan yaşamının yüce ve tek yasıdır ve dünyadaki yanlış öğretilerle kafası karıştırılmadıkça her insan bunu ruhunun derinliklerinde hisseder ve bilir (özellikle çocuklarda bunu daha net görürüz). Bu yasa, dünyamızda Hintli düşünürlerce olduğu gibi, Çinli, Musevi, Yunanlı ve Romalı düşünürlerce de ortaya konmuştur. Sanırım bu, en açık biçimde, tüm peygamberlerin ve yasanın bundan ibaret olduğunu dile getiren İsa tarafından ortaya konmuştur. Üstelik bu yasanın uğradığı ve uğ-

⁷ Tolstoy, bu mektuptan kısa bir sonra 7 Kasım 1910’da ölmüştü.– y.n.

rayabileceği, dünyevî çıkarlara göre yaşayan insanlara özgü tüm saptırmaları önceden görerek, bu tehlikeyi açıkça belirtmiş, özellikle de bu kişilerin çıkarlarını zor kullanarak koruyacaklarını, onun deyimiyle, darbeye darbeye karşılık vereceklerini, sahiplendikleri şeyleri zorla geri alacaklarını vurgulamıştır. İsa, zor kullanmanın yaşamın temel yasası olan sevgiyle uyuşmayacağını, her sağduyulu insanın bilmemesinin olanaksız olduğunu, hangi durumda olursa olsun, zorbalığa izin verildiğinde sevgi yasasının yetersiz olduğunun varsayılacağını, dolayısıyla da yasanın yadsınacağını anlamaktadır. Dışarıdan o denli parlak görünen tüm Hıristiyan uygarlığı, bu açık ve garip, bazen bilinçli çoğunlukla da bilinçsiz bir biçimde bu anlaşılmazlık ve çelişki üzerinde gelişmiştir.

Gerçekten de, sevginin yanı sıra karşı koymaya da izin verildiği, yani sevginin yaşamın yasası olmadığı ve olamayacağı, güç kullanma dışında başka bir yasa bulunmadığı, en güçlü olanın hükmettiği dönemler vardır. Hıristiyan âlemi on dokuz yüzyıl böyle yaşamıştır. Tüm zamanlar boyunca insanların yaşamlarını kurarken yalnızca zorbalıkla yönetildikleri bir gerçektir. Hıristiyan uluslarla diğerleri arasındaki tek fark, Hıristiyanlık âleminde sevgi yasasının diğer dinsel öğretilere kıyasla çok net ve anlaşılır biçimde dile getirilmesi, Hıristiyanların bu yasayı coşkulu bir biçimde kabul etmeleri, aynı zamanda da kendilerine zor kullanma hakkı tanımaları ve yaşamlarını zorbalık üzerine kurmalarındır. Bu nedenle de Hıristiyan ulusların tüm yaşamı, vaaz ettikleriyle yaşamlarını üzerine kurdukları şey arasındaki çelişkidir. Bu çelişki, yaşamın yasası olarak kabul edilen sevgi ile gereklilik olarak kabul edilen zorbalık arasındaki çelişkidir. Yöneticilerin hâkimiyeti, mahkemeler ve ordular bu gereklilikler arasında

sayılmakta ve övülmektedir. Bu çelişki, Hıristiyanlık dünyasındaki insanların gelişimiyle birlikte giderek büyümüş ve son dönemlerde son aşamasına ulaşmıştır. Sorun, anlaşıldığına göre şöyle ortaya konmaktadır:

İkisinden biri: Ya hiçbir dinsel öğretime girdiğini kabul etmediğimiz ve yaşamımızı üzerine kurarken yararlandığımız güçlü-nün hâkimiyetini kabul edeceğiz, ya da zorbalıkla bizden toplanan vergiler, polis ve adalet kurumları ve ön önemlisi de ordular ortadan kalkacaktır.

Baharda Moskova'nın kız enstitülerinden birisinde yapılan Tanrı Yasası sınavında önce Yasa öğretmeni, daha sonra da orada bulunan bir piskopos kız öğrencilere Hâdisleri, özellikle de 6. hâdisi soruyorlarmış. Hâdise ilişkin doğru yanıtlara piskopos özellikle, "Tanrı Yasası öldürmeyi her zaman mı yasaklamaktadır?" sorusunu yöneltiyormuş. Öğretmenleri tarafından ahlâken çökerilmiş zavallı kızlar, öldürmenin her zaman yasaklanmadığını, öldürmeye savaşlarda ve suçluların idam edilmeleri halinde izin verildiği biçiminde yanıt vermek zorundaymışlar ve öyle de yanıt veriyorlarmış. Ancak bu zavallı kızlardan birisi, (bu olay uydurma değildir ve olayın tanığı tarafından bana nakledilmiştir) yanıtına karşılık olarak aynı sorulduğunda, kesin bir tavırla, öldürmenin her zaman yasak olduğu yanıtını vermiş, piskoposun mâlûm safsatalarına kesin bir inançla karşı çıkarak, öldürmenin Vethii hâdisince her zaman yasaklandığı, İsa tarafından ise yalnızca öldürmenin değil, din kardeşine karşı her tür kötülüğün yasaklandığı yanıtını vermiş. Piskopos, görkemli görüntüsüne ve güzel konuşma becerisi karşısında susmuş ve kız tartışmadan galip çıkmış.

Evet, gazetelerimizde havacılık konusundaki başarılarımız-

dan, karmaşık diplomatik ilişkilerimizden, kulüplerimizden, buluşlarımızdan, her tür ittifaktan, sanat eseri olarak adlandırdığımız yapıtlardan söz ediyoruz, ama bu kızın ne söylediği konusunda susuyoruz; ancak bu konuda suskun kalmamak gerekir, çünkü Hıristiyan âleminde yaşayan herkes az ya da çok bunu hissetmektedir. Sosyalizm, komünizm, anarşizm, kurtuluş ordusu, artan suç oranı, halkın işsizliği, zenginlerin çılgınca büyüyen zenginliği ile yoksulların çılgına artan sefâleti, korkutucu derecede artan intiharlar... İşte tüm bunlar çözümlenmesi mutlaka gereken iç çelişkilerin belirtileridir. Her tür zorbalığın yadsınması ile sevgi yasasının kabulü sorunu da kuşkusuz çözümlenmelidir. Bu nedenle sizin, bize dünyanın öbür ucu gibi gelen Transvaal'deki etkinliğiniz en önemli konu, şu ânda dünyada olagelen olayların en önemlisidir ve buna katılmak, yalnızca Hıristiyan halklar için değil, tüm dünya için kaçınılmazdır. Rusya'da da bu etkinliğin giderek artan askerlik görevini reddetme biçiminde geliştiğini öğrenmek hoşunuza gidecektir sanırım. Sizde kötülüğe karşı koymayanların sayısı ile bizde askerlik görevini reddedenlerin sayısı ne kadar az da olsa, her iki taraf da Tanrı'nın yanlarında olduğunu cesaretle söyleyebilir. Tanrı ise insanlardan güçlüdür.

Hıristiyan uluslar arasında vaaz edilen ve bu arada orduların ve büyük ölçekli savaşlarda insanları öldürmek için silâhlanmanın gerekliliğinin vurgulandığı bozulmuş formu ile de olsa, Hıristiyanlığın tanımları arasında çok açık bir çelişki vardır; bu çelişki kaçınılmaz bir biçimde, er ya da geç, büyük olasılıkla da çok kısa sürede ortaya çıkacak, ya yönetimlerin desteklenmesi için gerekli olan Hıristiyan dininin tanımını ya da orduların ve de onların desteklediği her türlü zorbalığı ortadan kaldıracaktır. Bu çelişki, sizin Britanya ve bizim Rus yönetimleri de dâhil tüm yönetimler-

ce hissedilmekte, doğal bir kendini koruma duygusuyla bu yönetimler tarafından, Rusya'da gördüğümüz ve derginizdeki herhangi bir hükümet karşıtı etkinliğe kıyasla daha etkin yazılardan da anlaşıldığı üzere, daha da enerjik biçimde gözlemlenmektedir. Yönetimler kendileri için asıl tehlikenin ne olduğunu biliyorlar, bu konuda yalnızca çıkarlarını dikkatle kollamanın dışında, olmak ya da olmamak sorununu dikkatle izliyorlar.

En derin saygılarımla Leo Tolstoy. 7 Eylül 1910. *Koçetti*.